ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 107, Ağustos 2020, s. 112-123

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.44334>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
18.06.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.08.2020

Dr. Öğr. Üyesi Demet ÖRNEK
AHBV, Sosyal Beşeri
demet.ornek@hbv.edu.tr

SAFRANBOLU'LU İZZET MEHMET PAŞA'NIN BAKIR GÜĞÜM VE MAŞRAPALARI

Öz

El sanatları insanoğlunun her türlü ihtiyacını gidermek amacıyla meydana getirilmiş ve geliştirilmiş estetik değerleri olan ürünlerdir. Türk el sanatlarının gelişiminde etken olan altın ve gümüş madenlerinin yanında bakır da gerek saray gerekse halk sanatlarının meydana gelmesinde önemli rol oynamıştır. Kolay işlenebilir, kıvılcı kahve renkli, doğada dere yataklarında rastlanan, okside olabilen bakır'ın kullanım alanı çok yaygındır. Maden sanatının gelişmesinde son derece etkili olan bakır, Anadolu'nun her yerinde asırlarca önemini korumakla birlikte günümüzde eski değerini kaybetmiştir. Bugün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bakır eşyaların gelecek nesillere aktarılması açısından geçmiş örneklerin değerlendirilmesi önemlidir. Araştırmaya konu oluşturan Safranbolu Kent Müzesi'nde yer alan İzzet Mehmet Paşa'ya ait vakfedilmiş bakır mutfak eşyalarından üç güğüm, bir tek kulplu ve bir çift kulplu bakır maşrapa sergidedir. On dokuz çift kulplu, dört tek kulplu maşrapa, On güğüm depo da yer almaktadır. İzzet Mehmet Paşa görev yaptığı süre zarfında birçok hayır eseri yaptırmış, vakıflar kurmuş ve hazırlattığı vakfiyelerle bunları kayıt altına aldırılmıştır. Kent müzesinde yer alan bakır eşyalarda mevlitlerde kullanılmak için vakfedilmiş, kayıt altında bulunan günümüze kadar varlığını sürdürmüş el sanatları ürünleridir.

Anahtar kelimeler: El Sanatı, Maşrapa, Güğüm, Bakır, İzzet Mehmet Paşa,

COPPER BOTTLES AND TANKARDS OF İZZET MEHMET PASHA FROM SAFRANBOLU

Abstract

Handcrafts are products with esthetic values that are created and developed in order to meet all kinds of needs of humanbeings. Copper, as well as gold and silver mines which are factors in the development of Turkish handicrafts, played an important role in the formation of both palace and folk arts. Copper which can be processed easily, red brown color, found in stream beds in nature, oxidized is widely used. Copper, which was extremely effective in the development of mining art, has preserved its importance for centuries all over Anatolia but has lost its former value today. Copper items that are in danger of extinction today is important to evaluate past examples in order to transfer them to future generations. Copper kitchenware that is the subject of the research belonging to İzzet Mehmet Pasha contains 3 copper bottles and tankards with single handle and double handle are exhibited in safranbolu museum. Tankards with 19 double handle and 4 single handle and 10 copper bottles are in museum store. İzzet Mehmet Pasha made many charity works , foundations established and registered them with the foundations he prepared during his duty. These are handicraft products that have existed until today; these handicraft products was devoted to be used in mevleutes in copper items in the city museum,

Keywords: handcraft, tankard, bottle, İzzet Mehmet Paşa

El sanatları, geçmişten günümüze tarih boyunca kültürler arasında iletişimi ve etkileşimi sağlamıştır. Günümüze ulaşan eserlerin her biri yapıldıkları döneme ait belge niteliği taşır. Bakır ve bakırcılık sanatı da Anadolu topraklarında kolay işlenebilir ve en erken bulunan maden olması açısından önemli bir yere sahiptir.

Kızıl kahve renkli, kolay işlenebilir doğada dere yataklarında rastlanan bakır, okside olabilen bir madendir. Değişik madenlerle birleştirilerek farklı alaşımlar elde edilebilir (pirinç, tunç gibi). Bakırın keşfedilip çinko ve kalay ile karıştırılarak Tunç’un ortaya çıkarılması uygarlık tarihinde yeni bir çağın başlamasına sebep olmuştur. Anadolu’nun maden yatakları açısından çok zengin oluşu, özellikle Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz Bölgesi’nde bulunan bakır yatakları silah, takı ve günlük kullanımda yer alan eşyaların yapımında dikkat çekmektedir. Dolayısıyla uygarlığın temel taşlarından biri olan madencilik, günümüzden on bin yıl önce Anadolu’da başlamıştır(Yalçın 2003;73) Keşfedilmesi tarih öncesine uzanan bakır insanoğlu tarafından kullanılan ilk madendir. Daha sonra tunç ve demirin tercih edilmesi ile daha çok mutfak eşyası, ev aletleri ve süs eşyası üretiminde kullanılmaya başlanmış ve geçmişten bugüne kadar da endüstride ve günlük yaşamda çok geniş kullanım alanı bulmuştur. Konya Çumra’ da ilk yerleşim olarak kabul edilen Çatalhöyük’te cevherden arıtma yoluyla bakır elde edildiği ve doğal bakırdan dövme tekniği ile yapılmış küçük aletler ve bazı süs eşyaları bulunmuştur(Bezirici 2001; 28). Doğu Anadolu’da Ergani bakırlarının da yedi bin yıldan uzun bir süredir işlendiği bilinmektedir. Kalkolitik Çağ’ın ardından Anadolu’da M.Ö. 3500’lerde tunç üretilmeye başlanmıştır. Alacahöyük ve Truva gibi merkezlerde yapılan kazılarda tunçtan yapılmış silahların yanı sıra ev eşyalarının da üretildiği görülmektedir(Başak 2008;20). Doğu Anadolu’da Urartuların zengin bir maden sanatı geliştirdikleri, değişik

madenlerden dini amaçlı kullanılan kültlerin, silah ve kadın takıları gibi eşyaların yapıldığı kazı buluntuları göstermektedir. Tarihi gelişim içerisinde Anadolu topraklarında yerleşmiş olan önemli uygarlıklar Hitit, Frig, Urartu, Roma ve Bizans bakır madeni açısından zengin veriler bırakmışlardır. Bu dönemlerden günümüze çok sayıda bakır eşya yapımı için kullanılmış atölyeler ulaşmıştır. Konya, Hasanköy, Cizre, Harput, Mardin, Diyarbakır, Erzincan ve Erzurum Selçuklular döneminde atölyelerin yoğunlaştığı yerleşim bölgeleridir¹. Osmanlı döneminde ise bakır yataklarının daha yoğun işletilmesi sonucu yeni atölyeler açılmış, devlet ile birlikte halkın da bakır eşya kullanımına olan ilgisi artmıştır (Altunbay 2002:791-801). 16.yy’da imparatorluğun altın çağında, kullanılan malzeme ve tekniklerin çeşitliliği bakır madeninin gelişmesini sağlamıştır (Erginsoy 1997; 1146). Kolay işlenebilir olması nedeniyle her devirde başta mutfak olmak üzere irili ufaklı çok sayıda üretilmiş olan parçalar zaman içerisinde bakır işçiliğinin sanat haline gelmesinde, ekonomik sıkıntılara rağmen ocakların 19.yüzyılın ortalarına kadar kesintisiz işletilmesine sebep olmuştur² (Kayaoğlu, Belli 1985:41). Eserler olağanüstü işçilikleri, özgün bezemeleri, yapım ve süsleme teknikleri ile geniş coğrafya içerisinde farklı kültürel etkilerle biçimlendirilmiş karakteristik ve çok yönlü bir yapıya sahiptir. Atölyelerde üretilen Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait bakır örnekleri dövme, döküm, tornada çekme gibi yapım teknikleri kullanılarak üretilmiştir. Kazıma, telkari, çalma, yıldız, kabartma, delik işi, savat, mine ve kakma teknikleriyle bezenmiş bu parçaların üstünde genellikle birkaç süsleme tekniği bir arada kullanılmıştır. Kazan, ibrik, lenger, bakraç, tepsi, leğen, maşrapa, havan, güğüm ve benzeri mutfak eşyaları ile mangal, şamdan, kandil, buhurdan gibi ısıtma ve aydınlatma araçları, divit, dirhem, kadın-erkek takıları, kapı tokmağı gibi muhtelif eşyaların yapımında altın, gümüş madenlerinin yanında çoğunlukla bakırın kullanıldığı görülür (Karpuz 1996; 309).

Etnografik malzeme özelliği taşıyan ve yüzyıllarca Anadolu’da yaygın olarak kullanılan bakır kaplara duyulan ihtiyaç, günümüzde yok denecek kadar azalmıştır. Öncelikle Türk Mutfak Kültürü denince ilk akla gelen mutfakta yapılan işler, yemeklerin önceki dönemlerde hangi kaplarda hazırlandığı, pişirildiği ve sunulduğudur. İnsanlığın ilk bulduğu madenlerden biri olan bakırın yapısı zehirli olduğundan özellikle mutfak eşyası yapımında, bakır kalaylanarak kullanılmıştır (Yılmaz 2002; 72-80). Mutfak kültürü ve yemekle doğrudan bağlantısı bulunan bakır kapların formları yörelere göre belirlenmektedir. Bugün az sayıda da olsa, geleneksel maden işleme sanatı özellikle bakır mutfak eşyası açısından bakıldığında, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Tokat, Kayseri, Çorum, Amasya, Konya, Denizli, Burdur,

¹ Geniş bilgi için bakınız: Oktay Basak , “Diyarbakır’da Maden Sanatının Gelişimi”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S.15, Erzurum 2005, s.56; Yüksel Arslantaş, “Tarih öncesi Dönemlerde Elazığ Yöresinin Çevre Bölgelerle İlişkileri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, VII (24), 2010; İ. Gündag Kayaoğlu, “Bakır Kap Yapım Teknikleri: I Dövme Tekniği”, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, İstanbul 1984, s.217. Tızlak, Fahrettin(1996), “Osmanlı Devleti’n de Ham Bakır İşleme Merkezleri Olarak Tokat ve Diyarbakır”, *Belleten*, LIX (226), Ankara ,s. 643-659;Tızlak, Fahrettin(1997),“XIX. Yüzyılın Ortalarında Osmanlı Maden Yatakları”, *Belleten*, LIX(229), Ankara, s.703-718;Tızlak, Fahrettin(2002),”Osmanlılardan önce Türklerde Madencilik”, *Türkler*, C.VII, Ankara, s.407-414;Oktay Başak(2008), “Taş Çağı’ndan Tunç Çağı’na Anadolu’da Maden Sanatının Gelişimi ve Kullanımı”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S.21, Erzurum, s.15-33

² Geniş bilgi için bakınız: İ. Gündag Kayaoğlu, “Maden İşçiliğinin Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını I. Ulusal Sanat Sempozyumu Bildirileri* (17-18 Nisan), Ankara 1985, s. 439-441; İ. Gündag Kayaoğlu, “Bakır Kap Yapım Teknikleri: I Dövme Tekniği”, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, İstanbul 1984, s.219;İ. Gündag Kayaoğlu, “Kahramanmaraş’ta Bakırcılık”, *Kültür ve Sanat*, S.10, Ankara 1991, s.33; Erginsoy, s.18; Eruz, F., *Konuşan Maden*,İstanbul,1993

Kütahya, Afyon, İstanbul, Ankara, Erzincan ve Diyarbakır gibi birçok ilde yaşatılmaya çalışılmaktadır³

Araştırmaya konu olan maşrapa ve güğümlerin vakfedilmesini sağlayan İzzet Mehmet Paşa ise, 1743 yılı Safranbolu doğumludur. 1760 yılında, Kapı Hasekiliği ve Darüssaade ağası yazıcılığı yapmıştır. 1787 Cidde Valiliğine getirilmiştir (Karacakaya, Yücedağ , Yılmaz 2013;16- 17). 1791’de Mısır Valisi olarak tayin edilmiş, bu görevi sırasında başarılı hizmetlerde bulunmuş ve bazı ayaklanmaları bastırmıştır. III. Selim zamanında ise, önce Anadolu Beylerbeyliğine getirilmiş, daha sonra 1794 ‘de Osmanlı Devleti’nin Sadrazamı olarak görevine devam etmiştir. Sadrazam İzzet Mehmet Paşa, Nizam-ı Cedit’e ve bu nizamın yerleşmesinde de önemli hizmetlerde bulunmuştur(Karacakaya, Yücedağ, Yılmaz 2013; 17-19). Ancak, Sultan III. Selim ile gayet uyumlu giden ilişkileri Fransa’nın Mısır’ı işgal etmesi ile tersine dönmüş, 1798 tarihinde sadrazamlıktan azledilmiş ve bütün mallarına devlet tarafından el konulmuştur. Sakız adasına gönderilen İzzet Mehmet Paşa, 30 Eylül 1798 tarihinden itibaren burada yaşamaya başlamış, daha sonra ikametinin Manisa’ya alınmasını talep etmiş ve Manisa’ya gönderilmiştir(Karacakaya , Yücedağ , Yılmaz 2013; 20). Görev yaptığı süre içerisinde birçok hayır eseri yaptırmış, vakıflar kurmuş ve hazırlattığı vakfiyelerle bunları kayıt altına aldırılmıştır. Manisa’da ikamet ettiği süre zarfında da çok sayıda çeşme yaptırmış, su yollarını tamir ettirmiş, gelirleri hayır işlerine kullanılmak üzere evler, dükkanlar ve fırınlar vakfetmiştir (Karacakaya, Yücedağ, Yılmaz 2013; 23). İzzet Mehmet paşa doğduğu şehir olan Safranbolu’ya çok büyük önem vererek, burada kendi adıyla anılan cami(Foto:1), tekke, kütüphane(338 cilt eseri kütüphanenin dışına çıkarılmamak şartıyla) vakfederek, doğduğu yere yaptırdığı birçok hayır eserlerinin yanında burada doğup büyüyenlerin gelecekleri için bilimsel yönden çok önemli hizmetlerde bulunmuş, köprü ve saat kulesi(Foto:2) ,çeşmeler, su yolları, su kemerleri(Foto:3), yaptırmış, bakımı için görevliler tayin etmiş, bu görevlilerin maaşlarını da kendi vakfından karşılamıştır. Sadrazam İzzet Mehmet Paşa Vakfiyesi Ankara’da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi’nde yer almaktadır. Vakfiye defterinin 1-11. sayfalarında Sadrazam İzzet Mehmet Paşa’nın, Safranbolu’da yaptırmış olduğu camii, çeşme ve sebilleri, buralardan tatlı su haklarının vakfedilmesi ile İstanbul-Eyüp Sultan’da Servi Mahallesinde inşa ettirdiği Nakşibendi Zaviyesi ve zaviye içinde yaptırdığı caminin ihtiyaçların karşılamak için yaptırdığı vakıfların vakfiyesi bulunmaktadır (Bayram2003; 49). Mimari yapılar dışında küçük el sanatları içerisinde, çok sayıda mutfak eşyası olarak kullanılan bakır madeninden yapılmış maşrapa ve güğümlerde zaviye ve yaptırmış olduğu tekkelerde kullanılmak üzere vakfedilmiştir.

³Geniş bilgi için bakınız: A.Cihat Kürkçüoğlu, “Şanlıurfa El Sanatları”, Şanlıurfa Uygarlığın Doğduğu Şehir / Tarih Arkeoloji Mimari Turizm Sanat Edebiyat Halk Kültürü, Ankara 2002, s.168; Emine Karpuz, “Anadolu Mutfaklarında Kullanılan Bakır Kaplar ve Osmanlı Dönemi Örnekleri”, Türkler, C.XII, Ankara 2002, s.426; N. Dursun, “Çorum’da Bakırcılık”, Turkish Studies Dergisi, C.9, S.5, 2014, Ankara, s. 799-824 Memişoğlu, Ferhan, “Harput Bakırcılığı”, Türk Etnografya Dergisi, S.13, İstanbul,1973, 33-54; Özergin, M. Kemal, “Afyon’da Döğme Bakırcılık”, Türk Folklor Araştırmaları, S.224, İstanbul 1968, 4683-4685.

Foto:1 İzzet Mehmet Paşa cami

Foto :2 Safranbolu saat kulesi

Foto:3İnce kaya su kemeri

Foto:4 Kent Müzesi

Foto:5a-b-c Sergide bulunan maşrapa ve güğümler

Bugün Safranbolu Kent Müzesi'nde(Foto:4) İzzet Mehmet Paşa tarafından vakfedilen ve sergilenen maşrapa ve güğümler Anadolu'nun diğer bölgelerinde yer alan örneklerden farklılık göstermez. Müzede depo ve sergide bulunan bu eserlerden üç güğüm, bir tek kulplu ve bir çift kulplu bakır maşrapa sergidedir(Foto:5a-b-c) .

Foto:6 Depodaki çift kulplu maşrapalar

Foto: 7a-b Depodaki güğümler

On dokuz çift kulplu (Foto:6), dört tek kulplu maşrapa ve on güğüm (Foto:7a-b), depo da yer almaktadır. Müzede yer alan bakır kaplar mevlitlerde kullanılmak üzere vakfedilmiştir. Bu nedenle çok sade yapılmış, işlevselliği ön plana çıkarılmıştır(Çizim 4).

Çizim 4: Tek ve çift kulplu maşrapa ve güğüm

Bakır eşyaların bir bölümünü maşrapalar oluşturmaktadır. Maşrapa içki, şerbet, su gibi sıvı içeceklerin konduğu, ağaçtan, metalden ya da topraktan yapılmış, ağzı açık, kulplu, kaplardır. Sergide tek kulplu bir maşrapa örneği vardır(çizim 1). 1797/1798 tarihli olan maşrapa, 25 cm yüksekliği, 62 cm gövde çevresi ve 12 cm ağız çapına sahiptir. Döküm tekniği kullanılarak bakırdan yapılmıştır(foto 8).

Çizim 1: tek kulplu maşrapa

Foto 8: Tek kullu maşrapa

Foto 9: Maşrapada yer alan osmanlıca yazı

Yuvarlak ağızlı, uzun boyunlu, armudi gövdeli, dışa doğru genişleyen alçak konik kaidelidir.

“S” şeklinde tek kulpludur. Boyuna yakın stilize bitkisel bordür içinde 4 satır Osmanlıca yazı da;

“Sahibul hayrat vel hasenat ; Ve railbul cenneti vedderecat; El hac Mehmet İzzet paşa; Hazretlerinin vakfıdır”, ibaresi bulunmaktadır(Foto 9).

Diğer örnek grubunu, çift kulplu döküm tekniğinde yapılmış bakır maşrapalar oluşturmaktadır. Bu maşrapalardan bir tanesi sergide yer almaktadır. 1796/1797 tarihinde yapılmış olan çift kulplu maşrapa,15 cm yüksekliğinde,40 cm gövde çevresine sahip, 9,7 cm ağız çapında boyutlara sahiptir(Çizim 2). Dışa çekik geniş ağızlı, hafif daralan boyunlu, armudi gövdeli, alçak konik kaideli bir kaptır(Foto 10).

Çizim 2: çift kulplu maşrapa

Foto10:çift kulplu maşrapa

Boyundan gövdenin alt kısmına bağlı iki kulpu vardır. “S” kıvrımı yapmış bu iki kolun orta kısmı biraz daha kalın ve 3 dilimli bir şekil verilerek yapılmıştır. Boyunda bitkisel bordür içinde 4 satır Osmanlıca yazı da;

“Sahibul hayrat vel hasenat ;Ve railbul cenneti vedderecat ;El hac Mehmet İzzet paşa ;Hazretlerinin vakfıdır” ibaresi okunmaktadır (Foto:11).

İncelenen maşrapa örneklerinin form olarak birbirine benzerliği dikkati çekmektedir. Anadolu'da farklı şehirlerde yoğun biçimde yapılan maşrapalar “debbe” adını da almaktadır.

Foto11:Çift kulplu maşrapa Osmanlıca yazısı

Müzede sergilenen diğer bir grup örneği güğümler oluşturmaktadır. Güğüm tabanı düz veya kaideli, geniş karınlı, dar boyunlu, tek veya çift kulplu, dar ağızlı ve genellikle kapaklı kaplardır. İçerisine su, süt, salep, pekmez, kahve koymaya veya taşımaya yarayan bu kaplar, Anadolu mutfaklarında kullanılan ve günümüzde de kullanılmaya devam edilen eşyalardır. Güğümler fonksiyonlarına göre farklı biçimlerde yapılmıştır. Su ve süt güğümlerini birbirinden ayırmak güçtür, kahve, pekmez, salep gibi içeceklerin güğümleri su ve süt güğümlerinden oldukça farklıdır. Anadolu su-süt, şerbet ve pekmez güğümleri yüksek kaideli, geniş yuvarlak gövdeli, uzun boyunlu, tek kulplu ve kapaklıdır. Bazılarında içindeki sıvıyı boşaltmak için ağza bitişik kapak yer alır. İkinci grubu kaidesiz, tek kulplu, geniş gövdeli, uzun boyunlu, kapaklı olan örnekler oluşturur.

İzzet Mehmet Paşa'ya ait bakır güğümler birinci grup özelliği göstermektedir. Safranbolu Kent Müzesinde on bakır güğüm bulunmaktadır. Güğümlerin üç tanesi sergi bölümünde, diğer 7'si depodadır. 1797/1798 tarihli ilk güğüm tek kulplu, döküm tekniğinde yapılmış, 40 cm yüksekliğinde, 73 cm gövde çevresine sahiptir(foto 12). Bakırdan yapılmış olan güğüm, kapaklı, boyundan gövdenin alt kısmına kadar tek kulplu, geniş açık ağızlı bir forma sahiptir(Çizim3).

Çizim 3: güğüm

Foto12: Tek kulplu güğüm Osmanlıca yazı

Gövde de stilize bitkisel bordür içinde 4 satır Osmanlıca yazı bulunmaktadır.

“Sahibul hayrat vel hasenat ;Ve railbul cenneti vedderecat ;El hac Mehmet İzzet paşa ;Hazretlerinin vakfıdır”(foto:12) ibaresi okunmaktadır. Kapağın üstü bezemelidir. Kapak bir bağlantı ile kulpa tutturulmuştur (foto:13).

Foto 13:Tek kulplu güğüm üst kapak

Depodaki ikinci güğümün başlıklarının merkezinde bulunan dilimli süsleme üzerindeki kaideli kısımlar günümüze gelmemiştir(Foto:14) . Depodaki güğümlerden birinin kapak ve kulpunu birleştiren parça iki yana doğru gelişen yaprak formundadır(Foto:15) .

Foto14:Depoda yer alan tek kulplu güğümler

Foto15:Kapak ve kulp birleşimi

Güğümlerin hepsi kapaklı ve kulpludur. Hepsinde 4 satırlık Osmanlıca kitabe aynı yazılarak yerleştirilmiştir. Kapakların merkezine dilimli bir göbek, onun da üzerine kısa kaideli bir başlık yerleştirilmiştir. Sergi alanında olan üç güğümde form olarak benzer olup aynı süsleme ile bezenmiştir. Sergideki güğümlerin ikisinin başlıklarında merkezde dilimli kısa kaideli süsleme bulunmaktadır. Diğer güğümde ise merkezde çok az yüksek bir daire onun üzerine kısa kaideli sarık şeklinde bir başlık yerleştirilmiştir(Foto:16 a-b-c)

Foto16 a-b-c: Sergide yer alan güğümler

Bütün el sanatlarında olduğu gibi müzelerde sergilenen bakır eşyalar, geçmiş dönemlerde günlük hayatın içerisinde ne denli önemli olduğunu zengin örneklerle kanıtlamaktadır. Maden sanatının gelişmesinde son derece etkili olan bakır ne yazık ki günümüzde eski değerini koruyamamıştır. Alüminyum, çelik gibi yeni madenlerin üretimi bakırcılık sanatının gerilemesine sebep olmuş, son yıllarda modernleşme süreciyle birlikte kap-kacaklarda meydana gelen değişiklikler, teknolojinin getirdiği yenilikler, toplumsal beğenilerin farklılaşması gibi nedenlerden dolayı bakır kullanımı çok azalmış, ancak süs eşyaları olarak kullanılmak amaçlı, bugün Anadolu’nun birçok yerinde yeniden üretilmeye başlanmıştır. Ama yine de bakırın kendine has özelliklerini başka metallerde bulmak ve eksikliğinden doğan boşlukları doldurmak zordur. Bu nedenle köylünün, çiftçinin yaşantısındaki yerini ve kullanım işlevini az da olsa sürdürdüğü gözlenmektedir.

Bugün az sayıda usta tarafından sürdürülmeye çalışılan bakırcılık sanatı gün geçtikçe yok olmaktadır. Bu nedenle müzelerimiz zengin bir eşya koleksiyonu oluşturmaya çalışmaktadır. Özellikle mutfak eşyaları ve kullanıma yönelik olarak yapılmış olan geçmiş dönemlere ait örnekler bugün birçok müzede yer almaktadır. Ancak sergide olanların daha fazlası depolardadır. Safranbolu’lu İzzet Mehmet Paşa’ya ait olan küçük bir kısmı sergide, büyük kısmı depoda yer alan örneklerinde düzenlenerek gün yüzüne çıkarılması bakırcılığın önemini vurgulamak açısından önemlidir. Safranbolu Kent Müzesin de yer alan maşrapa ve güğümler mevlit eşyası olarak döneme damgasını vuran önemli eserlerdir. Kapların Safranbolu’da yapıp yapılmadığına dair bir bilgi ya da usta ismi bulunmamaktadır. Ancak geçmişten günümüze gelecek nesillere korunması ve aktarılması gereken bir grubu oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Arslantaş, Yüksel(2008) “Tarih öncesi Dönemlerde Elazığ Yöresinin Çevre Bölgelerle İlişkileri”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, VII (24),s.383-393
- Arslantaş, Yüksel(2008), “Paleolitik Çağ’da Elazığ Yöresi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, XVIII (2), s.367-377.
- Altunbay, Mustafa(2002) “Klasik Dönemde Osmanlı’da Madencilik”, Türkler, C.X, s.791-801
- Bayram , Sadi (2003), ‘‘Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Vakfıyesi ve Kütüphanesi ‘‘ , I.Ulusal Tarih İçinde Safranbolu Sempozyumu , (4-6 Mayıs 1999). Ankara : TTK Yayınları . s.49

- Belli, Oktay(1994) , “Trabzon’da Bakır ve Bronz Atölyeleri”, Tarih ve Medeniyet, S.9,275,İstanbul, s.60-63.
- Belli, Oktay, Kayaoğlu,İ.Gündağ(1993), Anadolu’da Türk Bakırcılık Sanatının Gelişimi-Bakır Yatakları, Üretimi ve Atölyeleri, İstanbul
- Belli, Oktay, Kayaoğlu,İ.Gündağ (2002), Trabzon’da Türk Bakırcılık Sanatının Tarihsel gelişimi, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Eski Anadolu Uygarlıkları dizisi:9, Sanat Yayınları:2.
- Belli, Oktay(1994) , “Tokat’ta Bakırcılık Sanatının Gelişimi”, Tarih ve Toplum, S.124, İstanbul, s.35-47.
- Bezirci, Zuhall (2001). Konya’da bulunan bakır işçiliği ürünü eserler ve Konya ili bakır işçiliğinin bugünkü durumu. Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Konya.
- Deniz, Şefaattin(2016), İzzet Mehmet Paşa ve Dönemi, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları .
- Dursun, Necla(2014), “Çorum’da Bakırcılık”, Turkish Studies Dergisi, C.9, S.5, s. 799-824
- Erginsoy, Ülker (1978), İslam Maden Sanatının Gelişimi, Türk Sanat Eserleri Dizisi, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları: 265.
- Eruz, Fulya(1993), Konuşan Maden, Tombak ve Gümüş Madeni Eserler Koleksiyonu, İstanbul: Yapı Kredi Koleksiyonları Yayınları: (1999) İstanbul.
- Gülensoy, Tuncer(1994)., “Anadolu’da Türk Bakırcılık Sanatının Gelişimi”, Milli Folklor,S.23, Ankara, s. 6-7.
- Karpuz, Emine(2002) “Anadolu Mutfaklarında Kullanılan Bakır Kaplar ve Osmanlı Dönemi Örnekleri”, Türkler, C.XII, Ankara, s.425-432
- Karacakaya, R.; Yücedağ, i.; Yılmaz, N. (2013) , Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Vakfiyesi ve Belgeler .İstanbul.
- Kayaoğlu, İ.Gündağ(1984), “Bakır Kap Yapım Teknikleri: I Dövme Tekniği”, Folklor ve Etnografya Araştırmaları, İstanbul, s.215-239
- Kayaoğlu, İ.Gündağ(1985) “Maden İşçiliğinin Dünü, Bugünü ve Yarını”, Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını I. Ulusal Sanat Sempozyumu Bildirileri (17-18 Nisan), Ankara, s. 439-444
- Kayaoğlu, İ.Gündağ(1991) “Kahramanmaraş’ta Bakırcılık”, Kültür ve Sanat, S.10, Ankara, s.30-35
- Kürkçüoğlu, Cihat(2002) “Şanlıurfa El Sanatları”, Şanlıurfa Uygarlığın Doğduğu Şehir/Tarih Arkeoloji Mimari Turizm Sanat Edebiyat Halk Kültürü, Ankara
- Memişoğlu, Ferhan(1973), “Harput Bakırcılığı”, Türk Etnografya Dergisi, S.13, İstanbul, s.33-54.
- Tızlak, Fahrettin(1996), “Osmanlı Devleti’n de Ham Bakır İşleme Merkezleri Olarak Tokat ve Diyarbakır”, Belleten, LIX (226), Ankara ,s. 643-659.

- Tızlak, Fahrettin(1997),“XIX. Yüzyılın Ortalarında Osmanlı Maden Yatakları”, Belleten, LX (229), Ankara, s.703-718
- Tızlak, Fahrettin(2002),”Osmanlılardan Önce Türklerde Madencilik”, Türkler, C.VII, Ankara, s.407-414
- Oktay Başak(2008), “Taş Çağı’ndan Tunç Çağı’na Anadolu’da Maden Sanatın Gelişimi ve Kullanımı”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, S.21, Erzurum, s.15-33
- Oktay Basak(2005), “Diyarbakır’da Maden Sanatının Gelişimi”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, S.15, Erzurum, s.53-68
- Özergin, M. Kemal(1968), “Afyon’da Döğme Bakırcılık”, Türk Folklor Araştırmaları, S.224, İstanbul, s. 4683-4685.
- Ünsal Yalçın(2003), “Anadolu Madenciliği”, Arkeo Atlas, S.2, İstanbul, s.73-77
- Yılmaz, Anıl(2002), “İskit Sanatı”, Türkler, C.IV, Ankara, s. 26-32.